

جدول ۳- ساخت و سازهای خاندان قوام

نام	شهرت	سال تولد	سال فوت	نسبت	احداثات یا تعمیرات / تاریخ
میرزا علی اکبر کلانتر ^(۱۲)	قوام الملک	۱۲۰۶ هـ.ق. ^(۸)	۱۲۸۲ هـ.ق. ^(۸)	پسر حاج ابراهیم	جدول ۲-۲
حاج ابراهیم ^(۳۳)	اعتمادالدوله	۱۱۵۸ هـ.ق. ^(۳۶)	۱۲۱۵ هـ.ق. ^(۳۶)	پدر میرزا علی اکبر	بنای باغ دلگشا در ۱۲۰۵ هـ.ق. ^(۳۳) / مسجد قوام ^(۴۳)
حاج محمد علی ^(۳۲)	تاجر شیرازی	-	-	پدر حاج هاشم ^(۳۲) / پدر حاج محمود ^(۳۹)	مسجد و مدرسه هاشمیه به سال ۱۱۳۰ هـ.ق. ^(۳۲)
حاج محمود	-	-	-	پدر حاج هاشم ^(۳۵)	مدرسه هاشمیه ^(۴۲) و مسجد قوام به سال ۱۱۳۰ هـ.ق. ^(۳۵) / ۱۱۱۸ هـ.ق. ^(۵۰)
حاجی هاشم ^(۱۴)	-	-	-	پسر حاج محمود	مسجد ^(۳۲) و حمام حاجی هاشم / مدرسه هاشمیه ^(۲۵) / اتمام مسجد قوام ^(۵۰)
میرزا محمد خان ^(۴۵)	بیگلریگی ^(۴۵)	-	-	فرزند میرزا علی اکبر	باغ کلانتری ^(۴۵)
میرزا فتحعلی خان ^(۲۶)	صاحب دیوان ^(۲۳) (۱)	۱۲۳۷ هـ.ق. ^(۸)	رمضان ۱۳۱۴ هـ.ق. ^(۹)	پسر حاجی علی اکبر ^(۲۳) (۱)	ساخت حمام در سمت شرق باغ دلگشا ^(۱) / تعمیرات در مقبره سعدی ^(۲) / تعمیر شبستان مسجد نو ۱۳۰۱ هـ.ق. ^(۲۳) / احداث بند بهمن شاه کوار فارس و تعمیر بند امیر در مرودشت در سال ۱۲۹۹ هـ.ق.، اتمام مدرسه فتحیه در نجف، ساخت مسجد و حسینیه در چاله میدان تهران ^(۲۸) / متولی حسینیه قوام ^(۳۷) / ساخت بنا در باغ دلگشا ^(۴۶) / باغ بهجت آباد ^(۴۸)
میرزا علی محمد خان ^(۲۱) (۸)(۶) / میرزا محمد علی خان ^(۲۹) (۱۶) / میرزا علی خان ^(۳)	قوام الملک دوم	۱۲۴۵ هـ.ق. ^(۴۰)	۱۲ صفر ۱۳۰۱ هـ.ق. ^(۷)	پسر حاجی علی اکبر	ساخت عمارت باغ عقیف آباد ^(۴۷) از ۱۲۸۲ تا ۱۲۸۴ هـ.ق. ^(۳) (۲۷)(۴۴) / احداث قنات لیمک ^(۱۱) (۲۷) در ۱۲۹۶ هـ.ق. ^(۲۹) / شروع ساخت نارنجستان قوام ^(۳۸) (۳۹)(۴۴) و خانه زینت الملوک حدود ۱۲۹۰ هـ.ق. ^(۲۷) / شروع ساخت نارنجستان قوام ۱۲۹۲ هـ.ق. ^(۱۶) / ساخت طاق و ایوان در طرف شمال شرقی حافظیه ^(۴۱) / احداث آب قوامی (رضا آباد) ^(۴۹)

میرزا محمد رضاخان	قوام‌الملک سوم ^(۲۷) / بیگلربیگی ^(۲۴)	۱۲۶۸ هـ.ق. ^(۳۰)	۳ صفر ۱۳۲۵ هـ.ق. ^(۳۱)	فرزند محمد علی خان ^(۱۶) / قوام‌الملک اول ^(۲۷)	نارنجستان قوام ۱۲۶۰ هـ.ق. ^(۵) / اتمام ساخت نارنجستان قوام ۱۳۰۴ هـ.ق. ^(۱۶) (۱۹)(۴۴) حدود ۱۳۰۰ هـ.ق. ^(۳۸) (۱۳)(۲۷) / اتمام خانه زینت الملوک حدود ۱۳۰۲ هـ.ق. ^(۲۷) / آینه کاری داخل گنبد حرم سیدعلاءالدین حسین ^(۴) ۱۳۲۵ هـ.ق. ^(۲۲) / ساخت نارنجستان ^(۳۴)
حبیب‌الله خان	سالارالسلطان / اعتمادالسلطان ^(۴۵)	-	-	فرزند محمد رضا خان	عمارت باغ سالاری (محل دانشسرای کشاورزی) ^(۱۵) (۲۰)(۴۴) / تعمیرات آرامگاه سعدی ^(۱۸)
ابراهیم قوام	قوام‌الملک پنجم	-	-	فرزند حبیب‌الله خان قوام ^(۱۰)	نارنجستان قوام ^(۵) / اهداء نارنجستان قوام به دانشگاه شیراز در سال ۱۳۴۵ شمسی ^(۱۷) (۱۹) / تعمیرات آرامگاه سعدی در سال ۱۳۰۵ هـ.ش. ^(۱۸) / تعمیر نارنجستان قوام ^(۳۸) و اهدا آن به پسرش شهرام ^(۲۷)
شهرام قوام	-	-	-	پسر ابراهیم قوام / نوه ابراهیم قوام	اهداء نارنجستان قوام به مؤسسه آسیایی دانشگاه پهلوی ^(۲۷)

۱- خرمايي ۱۳۸۲، ص ۹۸؛ ۲- مصطفوی ۱۳۴۳، ص ۵۶؛ ۳- خرمايي ۱۳۸۲، ص ۹۱؛ ۴- همان، ص ۱۱۵؛ ۵- تابلوی اطلاع‌رسانی موزه نارنجستان؛ ۶- سعیدی سیرجانی ۱۳۷۶، ص ۷۵۲؛ ۷- همان، ص ۲۰۲؛ ۸- خورسند ۱۳۷۷، ص ۲۶۳؛ ۹- سعیدی سیرجانی ۱۳۷۶، ص ۵۲۰؛ ۱۰- صانع ۱۳۸۰، ص ۴۲؛ ۱۱- افسر ۱۳۵۳، ص ۲۵۴؛ ۱۲- همان، ص ۲۳۸؛ ۱۳- کتیبه ورودی نارنجستان تاریخ ۱۳۰۵ دارد؛ ۱۴- افسر ۱۳۵۳، ص ۲۷۸؛ ۱۵- همان، ص ۲۷۹؛ ۱۶- خرمايي ۱۳۸۲، ص ۳۶؛ ۱۷- همان، ص ۳۸؛ ۱۸- خرمايي ۱۳۸۲، ص ۷۳؛ ۱۹- دانش‌پژوه ۱۳۷۷، ص ۲۱۰؛ ۲۰- همان، ص ۲۱۳؛ ۲۱- بهروزی ۱۳۵۴، ص ۲۵۷؛ ۲۲- همان، ص ۱۶۷، این سال از ماده تاریخ شعر شوریده به دست می‌آید: «روی نه افلاک از این آیینه‌ها آیین گرفت.»؛ ۲۳- سامی ۱۳۶۳، ص ۵۷۱؛ ۲۴- رئیس شهربانی یا حکمران نظامی در دوره قاجاریه؛ ۲۵- حسینی خورموجی ۱۳۸۰، ص ۲۵، با آنکه مدرسه هاشمیه منسوب به حاج هاشم است اما از ساخته‌های او نیست بلکه حاج محمود آن را به نام او نامگذاری کرده است؛ ۲۶- همان، ص ۵۱؛ ۲۷- لوح فشرده «شیراز»؛ ۲۸- خورسند ۱۳۷۷، ص ۲۷۲؛ ۲۹- همان، ص ۲۷۵؛ ۳۰- همان، ص ۲۷۶؛ ۳۱- همان، ص ۲۷۸؛ ۳۲- همان، ص ۲۸۵ به نقل از فارسنامه ناصری، این منبع به واسطه این جمله دوپهلوی میرزا حسن فسائی دچار اشتباه شده است: «حاجی هاشم خلف صدق معرفت توامان حاجی محمود ولد حاجی محمد علی تاجر شیرازی بانی و واقف مدرسه هاشمیه و مسجد هاشمیه که این دو عمارت را به نام ولد ارجمند خود حاجی هاشم در سال ۱۱۳۰ در این محله بساخت.» (فارسنامه ناصری، ص ۴۷)؛ ۳۳- مصطفوی ۱۳۴۳، ص ۷۵؛ ۳۴- خورسند ۱۳۷۷، ص ۲۸۶؛ ۳۵- همان، ص ۳۰، به نقل از فارسنامه ناصری؛ ۳۶- همان، ص ۴۷ و ۴۸؛ ۳۷- نصیر حسینی ۱۳۱۳، ص ۴۹۶؛ ۳۸- فسائی، ج ۲، ص ۲۷۵؛ ۳۹- همان، ص ۳۵؛ ۴۰- همان؛ ۴۱- نصیر حسینی ۱۳۱۳، ص ۴۷۳؛ ۴۲- همان، ص ۴۹۸؛ ۴۳- همان، ص ۴۴۰، قول فرصت‌الدوله با کتیبه بنا که تاریخ ۱۱۱۸ بر خود دارد مطابقت ندارد. این تاریخ مقدم بر تولد حاجی ابراهیم است؛ ۴۴- همان، ص ۵۰۸؛ ۴۵- همان، ص ۵۰۹؛ ۴۶- همان، ص ۵۱۸؛ ۴۷- همان، ص ۵۱۹؛ ۴۸- همان، ص ۵۲۱؛ ۴۹- همان، ص ۵۲۳؛ ۵۰- کتیبه مسجد قوام.

ساخت و سازه‌های حاج میرزا علی اکبر قوام (قوام‌الملک اول)

نام بنا	نام دیگر بنا	سال شروع ساخت	سال اتمام ساخت	کاربری اصلی	کاربری فعلی	محل بنا
حسینیة قوام	مدرسه قوام	-	۱۲۷۱	مدرسه	مدرسه	نزدیک نارنجستان قوام
سنگ قبر سعدی ^(۱)	-	-	-	آرامگاه	آرامگاه	آرامگاه سعدی
تجدید بنای مسجد نو ^{(۷)(۸)(۱۲)}	-	۱۲۷۱ هـ. ق. ^{(۵)(۶)}	۱۲۷۳ هـ. ق. ^(۵)	مسجد جامع	مسجد جامع	روبروی شاهچراغ
تعمیر ساختمان باغ دلگشا، افزودن ایوان با دوستون و کاشت درختان نارنج ^{(۲)(۵)}	-	۱۲۶۶ هـ. ق. ^(۲) ۱۲۶۰ هـ. ق. ^{(۴)(۹)}	-	باغ و عمارت	باغ و عمارت	نزدیک آرامگاه سعدی
دارالشفاء ^(۸)	-	-	-	دارالشفاء	-	-
مرمت مسجد قوام ^(۱۱)	مسجد	-	-	مسجد	-	روبروی حسینیة قوام
تعمیر مدرسه خان ^(۸)	-	-	-	مدرسه	مدرسه	خیابان لطفعلی خان زند
تعمیر هفت تن و چهل تن ^(۳)	-	-	-	کوشک-آرامگاه	موزه سنگ- مسکونی	بلوار هفت تنان
تعمیر مسجد طالبیه ^(۸)	-	-	-	مسجد	-	-
رباط ایزدخواست ^(۸)	-	-	-	کاروانسرای عباسی	-	ایزدخواست
آغاز بنای مدرسه فتحیه ^(۱۰)	-	-	-	مدرسه	-	نجف
آب انبار در بوشهر ^(۳)	-	-	-	آب انبار	قهوه‌خانه سنتی	روبروی فرمانداری بوشهر
حمام	-	-	-	حمام	مخروبه	جنب نارنجستان
کاروانسرای میان کتل در راه کازرون ^{(۸)(۱۱)}	-	-	-	کاروانسرا	-	راه کازرون
مرمت بقعه سید تاج الدین غریب ^{(۴)(۸)}	-	-	-	مذهبی-زیارتی	مذهبی-زیارتی	دروازه کازرون

۱- سامی ۱۳۶۳، ص ۳۳۵؛ ۲- خرمایی ۱۳۸۲، ص ۹۸؛ ۳- بنا به اظهارات آقای مهندس پرویز صاحب‌دیوانی؛ ۴- نصیر حسینی ۱۳۱۳، ص ۴۵۶؛ ۵- به‌روزی ۱۳۵۴، ص ۳۵ به نقل از فارسنامه‌ناصری؛ ۵- همان، ص ۲۰۰؛ ۶- سامی ۱۳۶۳، ص ۵۷۱؛ ۷- حسینی خورموجی ۱۳۸۰، ص ۲۳، «حاجی میرزا علی اکبر قوام‌الملک شیرازی همت گماشت و مدت پنج‌سال از اوقات خویش را مصروف داشت به تازگی بنایش مشید و بنیانش مستحکم برافراشت.»؛ ۸- همان، ص ۵۱؛ ۹- لوح فشرده «شیراز»؛ ۱۰- خورسند ۱۳۷۷، ص ۲۷۲؛ ۱۱- نصیر حسینی ۱۳۱۳، ص ۴۴۰، به نظر می‌رسد فرصت‌الدوله حاجی علی‌اکبر را در این مورد با حاج هاشم اشتباه کرده باشد چرا که کتیبه بنا به نام حاج هاشم است؛ ۱۲- همان، ص ۴۴۲.